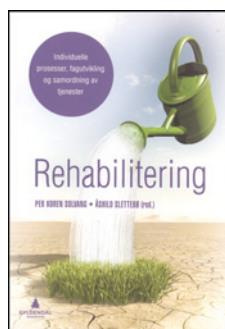

God bok i rehabilitering

Per Koren Solvang, Åshild Slettebø
Rehabilitering
 Individuelle prosesser, fagutvikling og samordning av tjenester. 333 s, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2012. Pris NOK 358 ISBN 978-82-05-41941-4

Målgruppen er studenter, fagfolk og forskere innen rehabilitering, og målet er å gi et forskningsbasert innblikk i utviklingen på feltet. Forfatterne implementerer resultater bl.a. fra forskningsprosjektet *Rehabilitering som konflikt*, gjennomført ved Høgskolen i Oslo.

Boken består av 19 kapitler fordelt på fire hoveddeler: *Rehabilitering som fagfelt*, *Individ og prosess*, *Rehabilitering og livsfaser* og *Samarbeid*. Fremstillingen er klar og oversiktlig med godt språk. Kapittelforfatterne har i utstrakt grad belagt sine synspunkter og påstander med referanser. Boken gjør det mulig å skaffe seg en oppdatert oversikt over viktige historiske dokumenter så vel som den nyere kunnskapsutviklingen innenfor utvalgte deler av rehabiliteringsfeltet.

Innledningsvis peker forfatterne på noen av de uklarhetene som hersker omkring definisjon og bruksområder i rehabilitering, og de belyser godt de tidsmessige og kontekstuelle forholdene som påvirket synet på rehabilitering. De drøfter forholdet mellom rehabilitering og funksjonshemming og de etiske og politiske trendene i forskning rundt funksjonshemming. Samfunnsperspektivet, profesjonene, livsfasene og de etiske utfordringene i rehabiliterings-tjenestene er godt belyst.

The International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) er viet et eget kapittel i tråd med den betydningen ICF og den biopsykososiale modellen har hatt for rehabilitering og ikke minst forskningen innen feltet. Koren Solvang lar imidlertid også kritikken mot ICF, med sitt søkelys på deltakelse og det innholdet i deltakelse som presenteres, komme frem. «Bio»-delen av modellen og dens relasjon til sykdom drøftes langt mindre. Gjennomgående er da også samfunnsperspektivet sterkere enn det medisinske perspektivet på rehabilitering. Moderne slagbehandling illustrerer hvordan rent medisinske tiltak ikke kan avgrensnes fra det man tradisjonelt vil oppfatte som rehabilitering med sikte på å fremme funksjon, men også redusere dødelighet. «The black box of rehabilitation» som Derrick Wade omtaler, er en stor faglig og forskningsmessig utfordring i medisinsk forskning. Likevel er det nettopp i dette grenselandet mellom medisin og rehabilitering at fagutvikling og forskning har hatt en rivende utvikling de siste årene. Denne utviklingen vil potensielt påvirke organiseringen av, men også synet på rehabilitering.

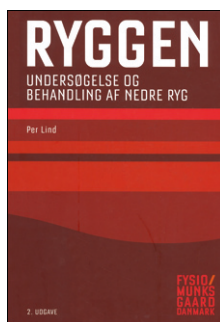
Det avsluttende kapitlet gir en fremstilling av samfunnsbasert rehabilitering (community based rehabilitation, CBR), som springer ut av behovet for styrket rehabilitering i lavinntektsland med mangelfullt utviklet infrastruktur. Dessverre er det, som kapittelforfatterne belyser, sparsomt med forskningsbasert kunnskap om modellen. Samfunnsbasert rehabilitering burde egne seg godt for utprøving som ledd i samhandlingsreformen – forhåpentligvis tilknyttet en tydeligere forskningsbasert evaluering enn samfunnsbasert rehabilitering og tidligere helsepolitiske reformer i Norge har vært preget av.

Alt i alt er dette en meget god bok for studenter, fagfolk og forskere som ønsker å oppdatere seg innenfor de ulike perspektivene i rehabilitering.

Cecilie Røe

Avdeling for fysikalsk medisin og rehabilitering
 Oslo universitetssykehus

Solid, men uklart om den vonde ryggen

Per Lind, red.
Ryggen
 Undersøgelse og behandling af nedre ryg. 2. utg. 472 s, tab, ill. København: Munksgaard Danmark, 2011. Pris DKK 598 ISBN 978-87-628-0985-7

Dette er en omfattende lærebok om undersøkelse og behandling av «vond rygg», skrevet av fysioterapeuter for fysioterapeuter. Hovedforfatteren har skrevet det meste, men tre medforfattere har skrevet et kapittel hver. Med ett unntak har forfatterne liten eller ingen vitenskapelig forankring, og boken bærer preg av å være klinisk rettet.

Forfatterne gir en grundig innføring i smertefysiologi, muskelfysiologi og anatomi. De har lagt hovedvekten på diagnostiske undersøkelser og behandlingsstrategier for ryggplager. Flotte illustrasjoner og eksempler forenkler lesingen. De beskriver ulike tilnærminger med bakgrunn i forskjellige teorier: Cyriax, medisinsk diagnostikk og terapi (MDT) (McKenzie), mobiliserende og myofascielle teknikker og medisinsk treningsterapi (MTT). Innimellom avlegger de også den biopsykososiale forståelsen en visitt, og det er her leseren kan bli forvirret.

Mens den inngående beskrivelsen av undersøkelsesteknikker og behandlingsmuligheter gir et massivt inntrykk av at de fleste vonde rygger kan gis en presis diagnose og tilsvarende veldefinert behandling, krydres fremstillingen flere steder av utsagn som støtter en biopsykososial forståelse. Disse står i noen grad i et motsetningsforhold, fordi stor vekt på presis diagnostikk og tolkning av denne gir forventninger om at en behandling skal gi varig tilheling, og slik er det jo sjelden. Tvert imot kan slik vektlegging bidra til å opprettholde ryggplagene. I internasjonale retningslinjer er den akutte vonde ryggen en selvtilhørende lidelse, hvor klinikerens viktigste oppgave er å gi trygghet og smertelindring. Heller ikke ved langvarige ryggplager (over 12 uker) er det enighet om sikre behandlingsstrategier utover generell trening og kognitive tilnærminger.

Bruken av referanser er inkonsekvent. Det virker som om forfatterne benytter tilfeldig valgte referanser der dette passer med budskapet, samtidig som flere kontroversielle påstander blir fremført uten referanser til litteraturen. I omtalen av skivelesjoner drøftes mulige trykkforandringer og hormonelle og ernæringsmessige mekanismer, mens den nyere forskningen om genetiske årsaker ikke er nevnt.

Alt i alt er dette en bok for fysioterapeuter og andre som er spesielt interessert i biomekaniske tilnærminger til ryggplager. For allmenninger vil den være av begrenset verdi på grunn av sin beskjedne omtale av biopsykososiale perspektiver og tilnærminger som vil være naturlige i allmennpraksis. Også for organspesialister som fysikalskmedisinere og andre som behandler vonde rygger, tror jeg innholdet kan virke noe utdatert.

Erik L. Werner

Allmennmedisinsk forskningsenhet i Bergen
 Eydehavn legekontor, Arendal